పిండొడిం

బమ్మిడి జగదీశ్వరరావు

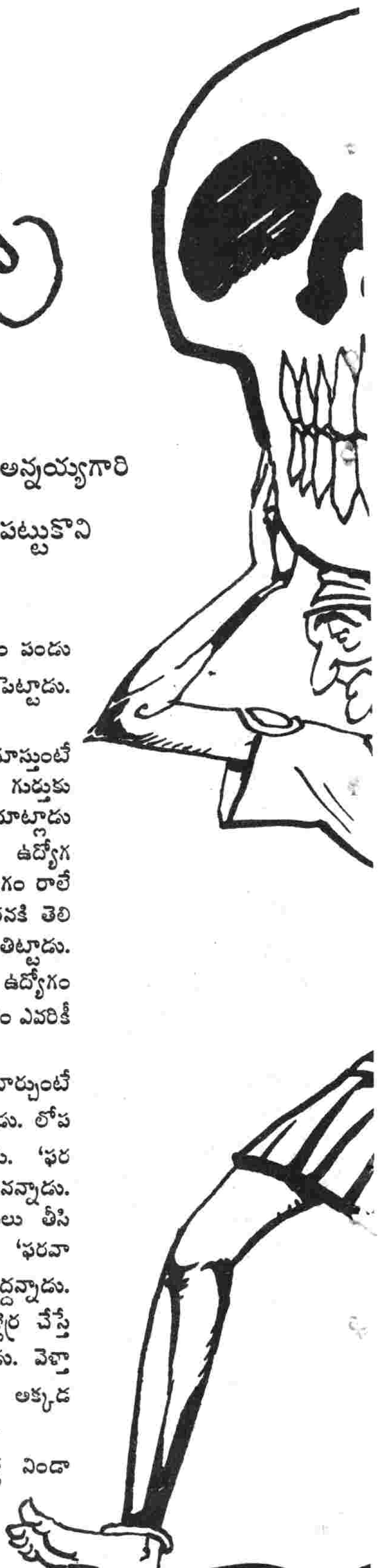

విశాఖపట్నంలో మెయిలు ఎక్కి, పలాస స్టేషన్‌లో దిగాను, నాతో పాటు మా అన్నయ్యగారి పాప, బాబు ఇద్దరూ వున్నారు. చిన్న దాన్ని ఎత్తుకున్నాను. బాబు నా చెయ్యి పట్టుకొని నడుస్తున్నాడు. స్టేషన్ దాటాలని బ్రిడ్జి మెట్లు ఎక్కుతున్నాను...

"అయ్యాః ..." చాలా ఆప్యాయంగా పిలుపు వినిపించింది.

వెనుగుదిరిగి చూసాను.

'పిండొడిం!'

అయిదడుగులు ఎత్తున్నా గూని వలన మరో అడుగు తక్కువగానే కని పించేడు. అదే ఖాకీ నిక్కరు. అదే ఎర్ర చొక్కా వీపు మీద. పల్చటి జుట్టు.

నెత్తిమీది సూట్‌కేసు, చేతిలోని బేగు లను దించి పరుగున మా దగ్గ రకు వచ్చాడు. 'బాగున్నావా అయ్యా? మొన్నే నాన్నని అడిగాను... నడి పోడు రాలేదాని? రెండ్రోజులు వుంతావా అయ్యా?... అన్న పిల్లలు కదయ్యా' అంటూనే నా చేతిలోని బేగుని, పాపని అందుకున్నాడు. పాపని మెడమీద కూర్చోపెట్టుకున్నాడు.

'పిండొడిం'లో మార్పులేదు!

అదే ఆప్యాయత... అదే వాత్సల్యం.. అదే మాట తీరు...

మనిషి మాత్రం పీనుగులా వున్నాడు. గతసారి అంటే నాలుగు నెలల క్రితం వచ్చినప్పటి కంటే చాలా చిక్కిపోయాడు. కళ్లు లోతుగా, అలసిపోయినట్టున్నాడు.

పిండొడిం ల గేజి దించేసిన చోట నిల బడి నిలబడి కోపంతో దగ్గరకి వచ్చిన మనిషి "ఏమిటయ్యా లగేజి మధ్యలో దించేసి..." అడగబోయాడు. అంత కంటే ముందే పిండొడిం... "ఒరే నారిగ, ఈ బాబు లగేజట్టి కెళ్లరా... నాకు పనుంది..." నారిగాడికి పని పుర మాయించి మా వెంట బయలుదేరాడు.

"గొప్పవాడివే ..." లగేజి గల ఆయన గొణుక్కుంటూ నారిగాడి వెంట వెళ్లాడు.

"పిండొడిం ఫరవాలేదులే(... నువ్వెళ్లు. లగేజి ఏం లేదు కదా..." అన్నాను.

"పాప వున్నది కదా ఎత్తుకుంటాను... గుమ్మడిపండు కదమ్మా ..." నా మాట పట్టించుకోకుండా పాపకళ్ళలోకి చూస్తూ అడిగి మరీ నడుస్తున్నాడు.

స్టేషన్ మాస్టర్, బుకింగ్ క్లర్కు, మరో ఇద్దరు ముగ్గురు బ్రిడ్జి మీదే కనిపించి పలుకరించారు. బ్రిడ్జి దిగి క్వార్టర్‌లోకి వెళ్తుంటే పాప ఎందుకనో ఏడ్చింది. పండొడిం లాలించబోయాడు. పాప నా దగ్గరికి వచ్చేసింది. బాబురూప్ తనకీ గుర్రం పండు వేయమన్నాడు. నే వద్దన్నాను. వాడు విన్లేదు. పిండొడిం కష్టం మీద ఈసారి బాబుని ఎత్తుకు న్నాడు. రెండడుగులు తూలినా బలంగా అడుగు వేస్తున్నాడు. బలం లేకపోయినా అలవాటుకి 'సత్తువ' వున్నట్లనిపించింది.

క్వార్టరు చేరుకున్నాం.

పిండొడిమే అమ్మకీ, అవతలి లైనుకీ వినిపించేలా కేకవేసి మరీ మా రాకను చెప్పాడు. గేటు తీసాడు. గుర్రం పండు దించాడు. బేగులు లోపల పెట్టాడు. పాపని అమ్మకి అందించాడు.

నా కెందుకో పిండొడింని చూస్తుంటే చనిపోయిన మా తాతయ్య గుర్తుకు వచ్చాడు. అమ్మ నాతో మాట్లాడు తుంటే పిండొడిం ఆగలేదు. ఉద్యోగ మయ్యిందా? అడిగాడు. ఉద్యోగం రాలే దని తెలిసి గవర్నమెంటుని, తనకి తెలి సిన మంత్రుల్ని పేరుపెట్టి తిట్టాడు. ఉద్యోగం వస్తుందన్నాడు. నాకు ఉద్యోగం రాకపోతే ప్రపంచంలోనే ఉద్యోగం ఎవరికీ రాదన్నాడు.

మేం ఇంట్లోకి వచ్చి కూర్చుంటే పిండొడిం గడపలోనే నిలబడ్డాడు. లోప లకి రమ్మని నేను అన్నాను. 'ఫర వాలేదు, పనుంది వెళ్ళిపోతానన్నాడు. జేములోంచి ఐదు రూపాయలు తీసి ఇచ్చాను. చిల్లర లేదన్నాడు. 'ఫరవా లేదు వుంచుకో' అన్నాను. వద్దన్నాడు. అమ్మ కేకవేసి, చనువుగా కళ్లెర్ర చేస్తే అప్పడు జేబులో పెట్టుకున్నాడు. వెళ్తా నన్నాడే గాని అరగంట దాక అక్కడ వుండిగాని కదల్లేక పోయాడు.

ఆ రాత్రి ఎందుకనో కళ్ల నిండా పిండొడిమే కనపడ్డాడు.

పిండొడిం ఆలోచనలే నా చుట్టూరా తిరిగాయి.

రెండు నెలలకీ, మూడు నెలలకీ సొంతవూరు వచ్చినపుడల్లా పిండొడింని చూస్తూనే వున్నాను. అలా ఓ పది, పదే హేనుళ్లుగ పిండొడిం తెలుసు, ఊహ తెలిసాక పిండొడిం తెలుసు. అంతకు ముందూ తెలుసు, అమ్మనాన్నలకు తెలుసు. సరీగా నాన్నగారి వయసుం డొచ్చు. అంతకన్నా ఎక్కువే వుంటుం దేమో... లేకపోతే అలా కనిపిస్తాడా?

తలుపు చప్పడయింది.

అమ్మ వెళ్లి తలుపు తీసింది. నాన్న వచ్చినట్టున్నారు. ఫస్టు నైట్ డ్యూటీ అయిపోయిందన్న మాట. టైమ్ రాత్రి పన్నెండున్నర అవ్వొచ్చు!

నాన్న వచ్చాక ఇంట్లో లైటు వేశారు. నన్ను చూస్తూనే వీడెప్పడొచ్చాడు? అడి గారు. అమ్మ చెప్పింది. నేను కళ్లు మూసుకున్నా మెలకువగానే వున్నాను.

ఈ పనులన్నీ చాలవా?..." అడిగాడు.

"నీ కిష్టమనిరా! నీకు చల్దన్నం అల వాటు. తెల్లవారే సరికి ఏమి కూరవుం టుంది? అందుకే వడియాలు పెడు తున్నాను., అందులోనూ నీకు పిండొడి మంటే ప్రాణం..." అమ్మ చేప్తోంది. కాని నాకు పిండొడిం అనగానే ముసలి 'పిండొడిం' గుర్తుకు వచ్చాడు.

"అమ్మా పిండొడింకి ఎలా వుంది?" అడిగాను.

అమ్మ! రాత్రి నే పడుకోలేదని గ్రహిం చింది. నాన్న చెప్పిన విషయాలే అమ్మ మళ్లీ చెప్పింది. నాన్న అక్కడికే వెళ్లారని అంది.

'పిండొడిం' పేరేమిటి? అమ్మ నడి గాను.

అమ్మ గతాన్ని నా ముందుంచింది.

అప్పడెప్పడో చిన్నప్పడట, నాన్న,

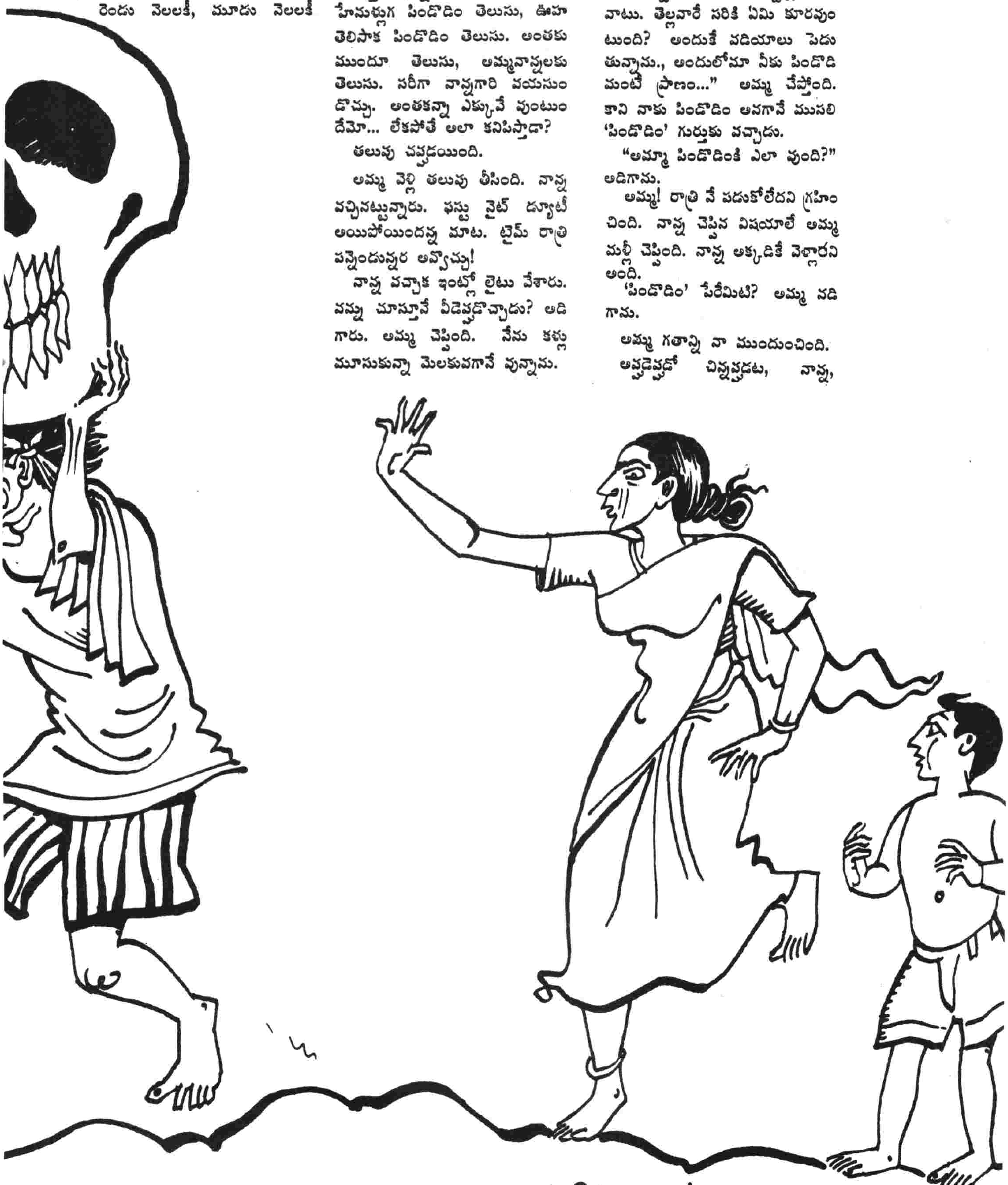

పిండొడిం అంతా ఒక తోటి గుంటలట. వీళ్ళందరి ఇళ్లూ ఒక వాసలో వుండేవట. ఓసారి కొండివీధిలో మంటలేచి మన వాసా అంటుకుందట. మంట ఊరు చుడుతుంటే కుర్రళ్ళంతా దాన్ని ఆర్పడానికెళ్లేరట.

ముసలాళ్లు చిన్న పిల్లల్ని తమతో తీసుకెళ్లారట. ఆడాళ్లంత సామాన్లు పెరకటం చేసారట... అదిగో అప్పుడు పారమ్మ డబ్బాల్ని, డొక్కుల్ని (అదే దాని సంసారం) తెస్తోందట... ఓ డబ్బా చేజారి కిందపడి, మూతపడి పిండి వడియాలు వలికి పోయాయట... అదిగో అప్పుడు 'పిండొడిం' తనకి 'పిండొడిం' ఇమ్మని ఒకటే ఏడుపట. అందరూ ఆస్తులు పోయి, బూడిదయి ఏడుస్తుంటే పిండొడిం పిండొడియాల కోసం ఏడ్చాడట, జ్వరం కూడా పెట్టుకున్నాడట. ఎవరో చేతిలో పిండొడిం పెడితే 'పిండొడిం' లేచి కూర్చున్నాడట. మంత్రించినట్టుగా జ్వరం పోయిందట... అందరూ 'ఓరి పిండొడిమూ... పిండొడిమూ' అని ఎగతాలి చేసినా అదే వాడి పేరయిపోయింది!

'అసలు పేరు మీ నాన్నకే తెలియదు.'

"అమ్మా పిండొడింకి ఉద్యోగం రాలేదమ్మా..."?

నాన్న బట్టలు మార్చుకోకుండా అలానే కూర్చున్నారు. ఏమలా వున్నారని అమ్మ అడిగింది. నాన్న రెండు క్షణాలు నిట్టూర్చి ఊపిరి వదులుతూ చెప్పారు.

"పిండొడిం మూటలు మోస్తూ కళ్లు తిరిగి పడిపోయాడు. తలకి దెబ్బకూడా తగిలింది. నాలుగు కుట్లు వేసారు"...

"ఇప్పుడెలా వుంది?" అమ్మ అడిగింది.

"ఆ కుట్లు కలిసేంత వరకూ మూటలు మొయ్యకూడదు. డాక్టరు చెప్పిన మాటలే మేమంతా పోరాం, వాడు వింటాడని నమ్మకం లేదు. ఆలనా పాలనా చూసే ఆడదిక్కు లేదు. ఆ ఆత్తముండ ఇంత జరిగినా తొంగి చూడలే. వాడి పెళ్లామే బ్రతుకుంటే ఇలా జరక్కపోను..." నాన్న అన్నారు.

"అదీ వీడి వల్లే చచ్చిందని నింద మోపారు. ఆ పిల్లడు రేపో మాపో లాగ వున్నాడు... ఏమిటో ఒక్కో జన్మ ఎంత తెచ్చుకుంటుందో..." అమ్మ నిట్టూర్చుంది.

పిండొడిం గురించి ఆ సమయంలో అమ్మని ఏదో అడగాలనిపించింది. కాని లైటారిపోయి వుంది. చాలా సేపటికి గాని నిద్ర పట్టలేదు. మెలకువ వచ్చి చూస్తే పొద్దెక్కి వుంది.

పెరట్లో అమ్మ ఊరుబిండి (తెలుక పిండి)తో పిండొడియాలు (పిండి వడియాలు) పళ్లెరంలో పెడుతోంది.

"ఏ: మిటమ్మా తెల్లవారే సరికి?...

"పిండొడింకి తండ్రితో పాటు బక్కలు కాయడం, తల్లితో పాటు కూలి కెళ్ళడంతోనే సరి. కడుపు జరక్క పనిలోకే గాని ఒడిలోకి పంపలేదు. పిండొడిం పుట్టుకూలీ అయిపోయాడు. నిత్యమూ పసులేటి దొరుకుతాయి? అందుకే రైల్వేలో లైసువీసు కూలీ అయాడు. ఇన్నాళ్ల సర్వీసుకి గేంగ్ మేన్ అవాలి, గాని వీడెళ్లే సొంత పనులొంగుటాయని స్టేషన్ మేస్టర్ల మండి ఎవ్వరూ ఎల్లనివ్వలేదు... కానివ్వలేదు"

అమ్మ మాటలాపి మధ్యలో టీ తెచ్చి ఇస్తుంది.

మళ్లీ చెప్పింది...

" మీ నాన్నకు కూడా చదువుకొనే దారి లేకపోయినా, ప్రవేట్లు కెళ్లి ఎనిమిది పాసం నారు. అప్పుడు మీలాగ కాదు... పద్దేనిమిదేళ్లకే పని! పది చదవివుంటే చాలును. ఉద్యోగం చిన్నో పెద్దదో దొరికేది. మొతాట మీ నాన్నకి గార్డుబాయి వుజ్జోగం వచ్చింది. అంటే గార్డు పెట్టెలు మొయ్యడం. ఆ వుజ్జోగం మీ నాన్న చెయ్యలేక పోతే పిండొడిమే పెట్టెలు మోసేవాడు. అప్పుడు పొట్టిగా లావుగా గుమ్మడి పండులాగా వుండే వాడులే. అయితే పావలో... అర్థో మీనాన్న వాడికి జీతమిచ్చుకునేవారు పెట్టికి. వాడికదే కొండత సంబరమయి పోయి 'అన్న... అన్న...' అని మీ నాన్నని ఇప్పటికీ వదలడు.

తరువాత మీ నాన్నకు ప్రమోషనొచ్చింది. గార్డుబాయి నుండి టిపిఎమ్‌పి, తరువాత టిపిఎమ్‌బి తరువాత ఎల్లారు... ఇదిగో ఇప్పుడు స్వేచ్ఛమేను. మీ నాన్నకి పెద్ద చదువులేకగాని మీ నాన్న తోటోళ్లు ఏయస్సెమ్ములు, ఎస్సెమ్ములూ గార్డులయిపోయి అంతలేసి జీతాలు తెచ్చుకుంటున్నారు. వాళ్లందరికి కూడా ఈ పిండొడిం సాయపడేవాడు. అంత మంది డ్యూటీ వాడే చేసేవాడు' అమ్మ చెపుతూనే వుంది.

నేను ఏదో ఆలోచనల వల్ల వెనుకబడిపోయాను. అందరి ఉద్యోగాలు చేసి ఉద్యోగం లేని పిండొడింని చూస్తుంటే బాధనిపించింది. అంతకు మించి మా రక్తంలో వాడి చెమటల బొట్టులు ఇమిడివున్నట్టనిపించింది. మా కుటుంబమే కాక అనేక కుటుంబాలు పిండొడింకి రుణపడి వున్నట్టనిపించింది.

ఇంతలో నీలమ్మ పిల్లాడ్ని ఎత్తుకొని వచ్చింది. తపేలా చూపించి గెంజి పొయ్యిమంది. అమ్మ గెంజి. పసగడుగు (బియ్యం కడిగిన నీళ్లు) మినప పొట్టు అందులో వేసింది.

నీలమ్మ పిల్లాడ్ని నేలపై దించింది.

అమ్మ ప్లేటులో వుప్మా వేసి ఆ పిల్లాడికి పెట్టింది. కడుగు పోసేసి నీలమ్మ వచ్చేలోపు ఆ పిల్లాడు వుప్మా, వుర్చేసాడు.

నీలమ్మ పిల్లాడు తిన్న ప్లేటును కడిగి పెడుతూ "వీళ్ళయ్య వీళ్లమ్మని తినేసినాడు. ఈడు నన్ను తినేస్తాడు. ఈడి ఆకలి మండిపోను ఆకలి! ఏడు కుండలు వండి వడ్డించినా తినేస్తాడు గదా, దెయ్యం తిండి ఎవడు పెడతాడు? ఈడమ్మ మొగుడు... ఆడు ఆడి పెళ్లానికి మందునీళ్లు పొయ్యాక, ఆకలితో ఇవిర్చి బలిని వ సంపినాడ మరేటి...?" గొంతు చించుకుంది.

మరణించిన దృశ్యం

ఒక డాలుకు రెండు కత్తులమై హత్తుకునే వాళ్ళం
నచ్చికంగా దారంలో అల్లుకుని పూలదండలమై ఆనందానికి మనల్ని మనం సమర్పించుకునేవాళ్ళం
తరంగాల్ని చెంపదెబ్బలు కొట్టినపుడూ, పాలపుంతని వొంచి నక్షత్రాల్ని రాల్చుకున్నప్పుడూ,
కిరణాల్ని పట్టుకుని కొండల్నించీ కొండలకి గుండె జల్లుమనేలా వూగినపుడూ లోకమంతా నిండిన
ఆ ఆనందం ఎక్కడ?
తెల్లవారి బుట్ట ఎత్తిన వెంటనే మనమూ, సూర్యుడూ, కోడిపిల్లలూ బిలబిలా పరుగెట్టేవాళ్ళం
నవ్వితే నదులూ, పచ్చికబయళ్ళూ నడిచొచ్చేవి
ఇప్పుడయితే చేతులూపుతూ కదిలిపోతున్న పక్షులబారు కూడా చూపుకానడం లేదు
చేత్తో స్పృశిస్తే ప్రకంపన పచ్చటి తీగై అల్లుకునేది
వెన్నెల అరచేతిలో నిల్చోబెట్టుకుని క్షణంలో యింకో దేశంలో దింపేది
ప్రతిస్పందనలు పారిపోతూ, వెన్నెల ఉపసంహరించుకుంటూ భయపెడుతున్నాయి
నేను నాకే తెలీని పాపం చేశాను
నన్ను రంపంతో కోసి నెత్తురు-కాదు-ఒక్క కన్నీటిబొట్టూ రాలక ఎందరు ఏడుస్తూపోయారో!

నేను గతాన్నై ఓ సాలెగూడు అల్లుతాను
గిలగిలలాడే జ్ఞాపకాల్ని ఒడిసిపట్టి తింటాను
ఓ బూజు దులిపే కట్టె ఈ దృశ్యాన్ని తుడిచేసి
గోడకానుకుని నిద్రపోతుంది.

—సౌభాగ్య

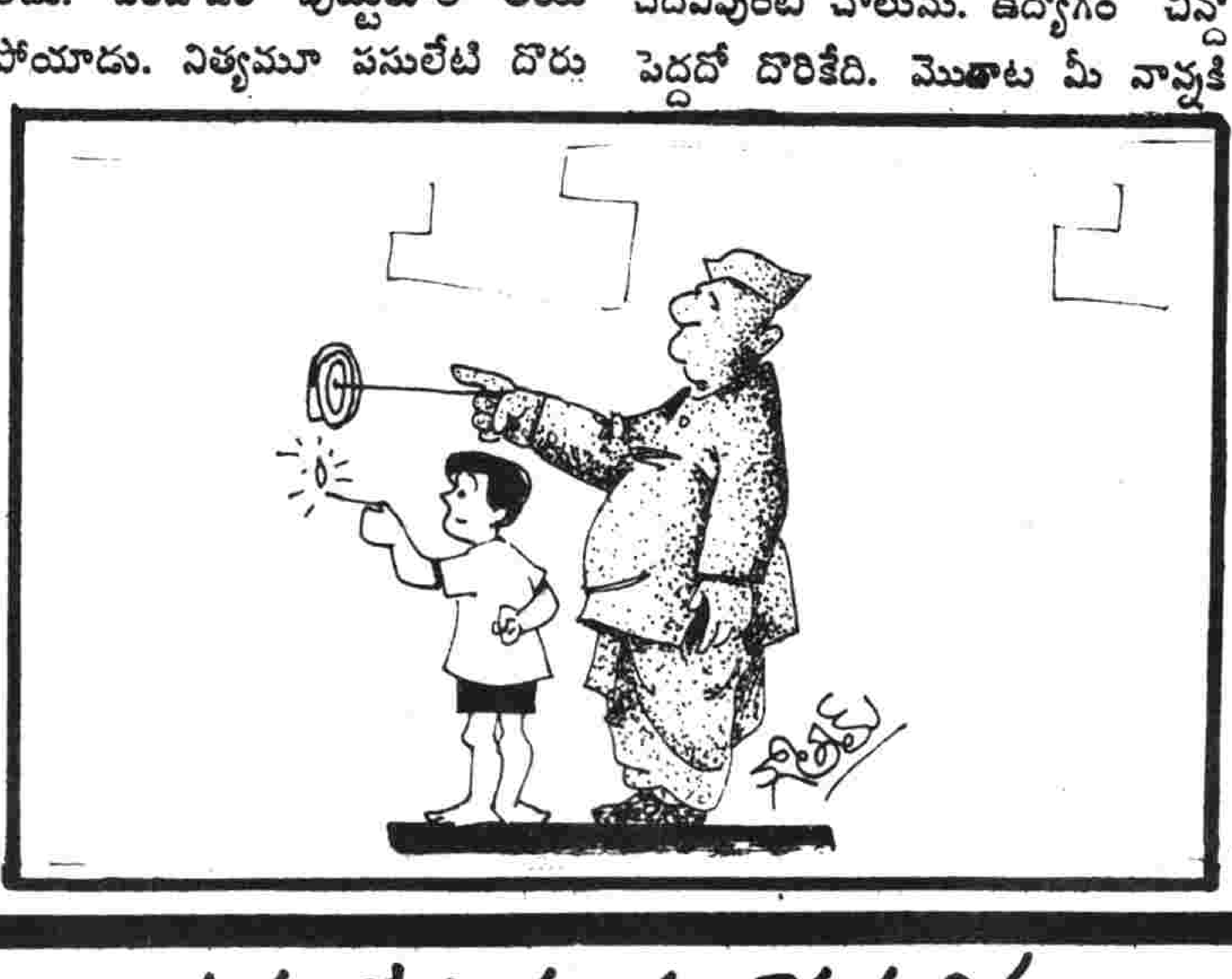

"వాడ్నెందుకు తిడతావే...? చిన్న పిల్లడు... ఏమిటి తెలుస్తాది...? అవును గాని మీ అల్లుడికి తల పగిలిందట, కుట్లు వేసారట... రైల్వే ఆసుపత్రిలో వున్నాడట. ఒక దప చూసి రాలేక పోయావా?" అమ్మ అడిగింది.

"నా కూతుర్ని ఆడు సంపినప్పడే ఆడు సచ్చాడనుకున్నాను... ఇప్పడాడు బతికితేటి? బుగ్గయిపోతేటి?... నీలమ్మ ముఖం కందగడ్డలా వుంది. మాసిన బట్టతో పిల్లాడి మూతి తుడిసింది.

"అలగంటె ఎలగవుద్ది నీలమ్మ? ఎంత కాదనుకున్నా వాడు నీ అల్లుడు. అన్ని మాటలెందుగ్గాని నువ్విప్పడు ఎవుల రక్తవు ముద్దని... కండని కొండ చేద్దామని అనుకుంటున్నావ్? ఈ పరా కులన్నీ (పాట్లు) పడుతున్నావు?" అమ్మ సూటిగా అడిగింది.

నీలమ్మ రెండు నిమిషాలు ఏమీ మాట్లాడలేక పోయింది. తరువాత అంది. "అందరూ నన్నే తప్ప పట్టం డమ్మ... ఈ భూమ్మీద నా పాపమే ఎక్కువయి పోవాది. ఒక్క కూతుర్ని... నా కూతుర్ని నిలుపుకోలేక పోన్ను... నా కూతురుకాడికి నేనెప్ప డెల్తానో నా బాధ లెవ్వడు ఈడేరుతాయో?"

నీలమ్మ ఏడ్చుకొని, పైట నోట్లో పెట్టుకొని పిల్లాడ్ని చంకలో వేసుకొని వెళ్లిపోయింది.

చాలాసేపు ఆమె వెళ్ళాక నిశ్శబ్దాన్ని భరించాం.

తరువాత నేనే అమ్మ నడిగాను

"అమ్మా... పిండొడిం తన పెళ్లాన్ని చంపేసాడా?"

"అని లోకం అంటుంది. వాడి అత్త నీలమ్మ అంటుంది. పిండొడిం పెళ్లాం ఎర్రి పెళ్లయిన పదిహేనేళ్లకి పిల్లడ్ని కంది. పురిట్లోనే దానికి పచ్చ కామెర్లు వచ్చాయి. దిప్పొ (అశ్రద్ధ) చేస్సారు. ముదిరిపోయింది. ఆస్పెట్లకి తిప్పటానికి డబ్బుల్లేవన్నాడు పిండొడిం. అలాటో డివి ఎలా మనువు చేసుకున్నావు? దాని పీక పిసికి సంపే అంది నీలమ్మ, అసలు ఇలాంటివే వచ్చి పెళ్ళయినా చాన్నాళ్ళ వరకు కూతుర్ని కాపురానికి పంపలేదు నీలమ్మ. పిల్లడు పుట్టిన తరువాత కష్టాలు ఆ గుంటడితోటి!...

డబ్బులిస్తే తీసికెళ్తావా ఆస్పెట్లకి? నా దగ్గర డబ్బులూ లేవు నీవు ఆస్పె

ట్లకి తీసుకెళ్లా వద్దూ...' అంది ఎర్రి. అప్పటికీ పిండొడిం పెళ్ళాన్ని ఆస్పెట్లకి తిప్పాడు. అప్పటికే ముదిరి పోయిందన్నారు డాక్టర్లు. వేళ్ళు, గోళ్ళు, ఒళ్ళు అంతా పసుపుగ అయిపోయింది. అక్కడికి వారం రోజుల్లో కళ్లు తేలేసేసింది..." కూతురుపోయాక దాన్ని బుగ్గి చేస్తే ఆ బుగ్గ (బూడిద) తెచ్చి పిండొడిం తల మీద వంపింది నీలమ్మ. మనవడ్ని తనతో తీసుకొచ్చినా అల్లుడ్ని ఇంటికి రానిచ్చింది కాదు. వెళ్ళినా పిల్లాడ్ని ముట్టనిచ్చింది కాదు. గతి మాల్నోడితో గండమని దూరంగానే వుంచింది నీలమ్మ. అప్పటి మంచి పిండొడింకి ఫ్లాటు ఫారమే ఇల్లూ, వాకిలీ, తల్లీ అయింది!"

అమ్మ అన్ని విషయాలు చెప్పాక అసంతృప్తి ఎక్కువయింది. ఇంకేమీ అమ్మని ప్రశ్నించలేదు.

ఆ మధ్యాహ్నం నాన్న వచ్చి భోజనాల సమయంలో పిండొడిం విషయం కదిపారు.

నీలమ్మ ఆస్పెట్లుకి వెళ్ళిందట., ఏడుస్తూనే అలుడ్ని తడిమిందట. కొడుకు చేత తండ్రికి ముద్దులు పెట్టించిందట. డికాషనులో రైల్వే రొట్టె (కటింగు రొట్టె) ముంచి తినిపించిందట. ఈ రోజు సాయంత్రం డిశ్చార్జి చెస్తే తన ఇంటికి తీసుకెళ్తుందట.

"నీవు కోరుకున్నట్లు జరిగిందా మంచిదే. జరగలేదూ మరీ మంచిది. మనకు తెలియకుండానే మనను నడిపించే శక్తి ఏదో - భగవంతుడో, సర్వేశ్వరుడో, మరేదైనా అను - మనకు ఒక గుణపాఠం నేర్పడానికే అలా చేసిందని భావించు. ఆ శక్తి మనకెన్నడూ అపకారం చెయ్యదు. ఆ సంగతి నీవు సంక్షోభంలో, సమస్యల్లో వున్నప్పడు గ్రహించలేకపోయినా తర్వాత గుర్తిస్తావు."

– హరివంశరాయ్ బచన్

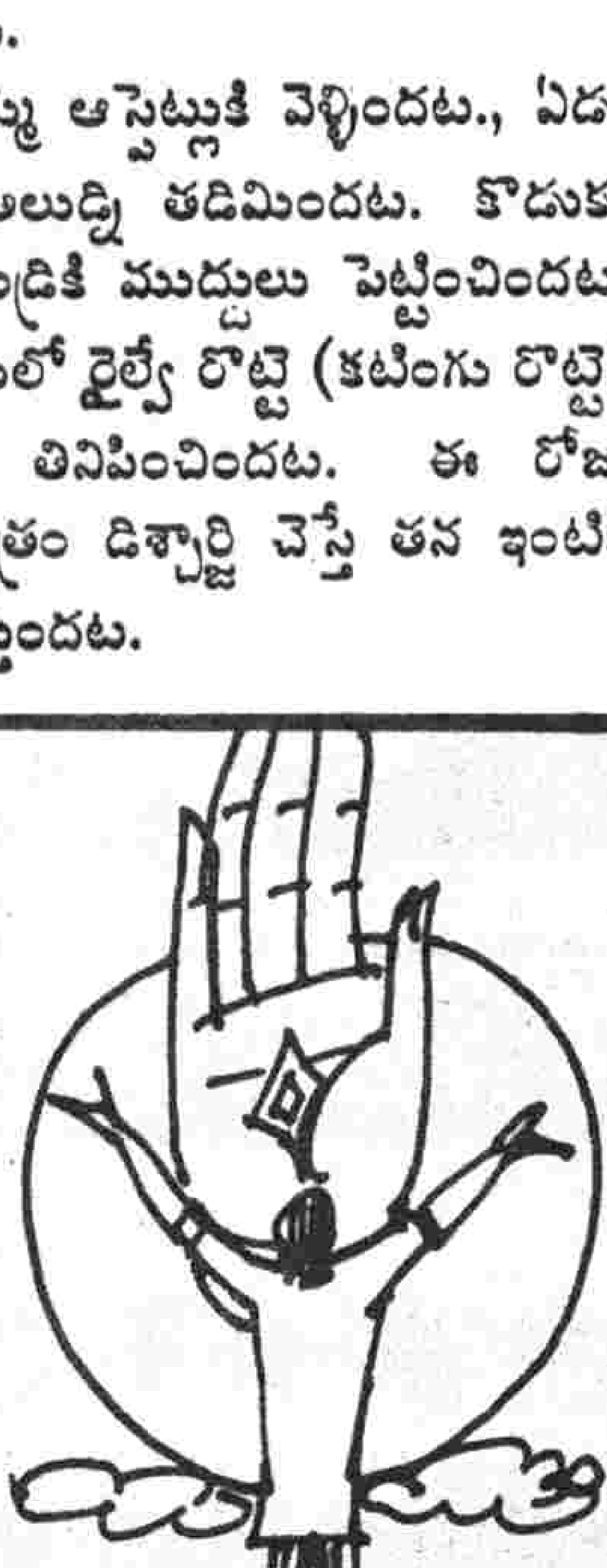

నాకు చాలా ఆనందం కలిగింది. పిండొడిం బాధలన్నీ తీరిపోనట్లు అనిపించింది. అసంతృప్తి భారం తగ్గుతున్నట్లుగా తోచింది.

ఆ మరుసటి రోజునే విశాఖ పట్నం బయలుదేరాను. బయలుదేరే ముందు పిండొడింను చూసాను. ఎప్పటిలాగే వున్నాడు. రెస్టు తీసుకోమన్నాను. డబ్బులు ఇద్దామనుకున్నాను. ఛార్జీలు, ఖర్చులు ఇద్దరు పిల్లలతో అవి గుర్తొచ్చి ఆగిపోయాను. పిండొడిం మాత్రం వచ్చే ముందు నా చేతులు రెండూ ఓసారి పట్టుకున్నప్పడు నావళ్లు ఎందుకో జరదరించింది.

విశాఖపట్నం వచ్చేసిన వారం పది రోజుల దాకా పిండొడిం గుర్తుకు వచ్చినా క్రమేపి కనుమరుగయాడు.

నే కాంపిటేటీవ్‌కు ప్రిపేరు అవుతూ జీవితంలో నిలదొక్కు కోవాలనుకున్నా ఈ చదువులు, పోటీ, కుస్తీ అంతా కూడా జీవితం లోంచి పారిపోవడానికేమో అని తోచేది. లేకపోతే మళ్లీ నాలుగు నెలలకు ఊరు వెళ్ళేదాక అమ్మ, నాన్న, పిండొడిం గుర్తురాక పోవడమేమిటి?

నే స్టేషన్‌లో దిగుతూనే వెతికాను!

నా కోసం వెతుక్కుంటూ రావలసిన 'పిండొడిం' కోసం నే వెతికాను!

ఎందరెందరో వచ్చారు.

పిండొడిం మాత్రం రాలేదు!?

కనిపించిన వారినల్లా అడిగాను.

తెలీదన్నారు.

రావడం లేదన్నారు.

చచ్చిపోయాడన్నారు.

అమ్మ చెప్పింది పిండొడిం చచ్చిపోయాడని! తలంతా చీముపట్టి, పురుగు పట్టి, పుండయిపోయి కుళ్లు కంపుతో... ఈ దేశంలోని దుర్గంధం అంతా తల పైనే వున్నట్టు... తనే మోస్తున్నట్టు... మోయలేక వెళ్ళిపోయినట్టు!!

పిండొడిం తలకి కుట్లు పడ్డాక, డిశ్చార్జి అయినాక నీలమ్మ తనింటికి తీసుకు వెళ్లిందట. వున్నదాంట్లో... తను తిన్నదాంట్లో, కలో గెంజో పెట్టిందట. కుట్లు విప్పే సరికి కొంచెం తడి వున్నా ఆరిపోయిందని ఆత్మ తృప్తితో సరిపెట్టుకున్నాడట పిండొడిం. 'ఆడదానివి నువ్వేం కష్టపడతావ్, ఎన్నాళ్ళు పోషిస్తావని' ఆ తల మీదే మూటలు,

డబ్బాలు, పెట్టెలు... మోసాడట. సాహసించినా తలనీరు పట్టి వుండు పెరిగిపోయి... మరో నెలకల్లా మనిషే మట్టయిపోయాడట.

అమ్మ చెప్తుంటే నా కళ్లంట నీళ్లు తిరిగాయి.

'పనిలో 'కెళ్లకపోతే పొట్ట గడవదు... ఎవరో ఒక పూటకి జాలిగ, దయగా పెడతారు. రోజుకి ఎన్ని పూటలు? ఎన్ని రోజులని...? ఒకరి కష్టం తిన కుండా వెళ్ళిపోయిన పిండొడిం ఇతరుల కోసం కష్టపడ్డాడు. కాపురాల్ని నిలబెట్టాడు. పిండొడిం ిజంగా పిండొడిమే! ఎవరో ముద్ద మీద తను ముక్కల య్యాడు. పొడయి రాలాడు. కూర య్యాడు. పిండొడిం పిండొడిమే!

నే మళ్ళి విశాఖ పట్నం బయలుదే రాను. స్టేషన్లో అలవాటుగా అప్రయత్నంగా నా కళ్ళు పిండొడిం కోసం వెతికాయి. పిండొడిం కనపడలేదు కానీ నీలమ్మ కనిపించింది. స్టేషన్, ఫ్లాట్ ఫారమ్ వూడ్చుతోంది. దాని మనమడు– మిండొడిం కొడుకు చిన్న చెంబుతో నీళ్లు మోస్తున్నాడు. కుని వేసిన తోటకూర కాడలా వున్న వాడి వయస్సు పదిహేనేళ్ళంటే నమ్మలేనట్టుగ వున్నాడు.

నే అలా చూస్తూనే వున్నాను.

పిండొడిం కొడుకూ పెద్దవాడయ్యాడు. పిండొడిం అంత అయ్యాడు. పిండొడిం లానే మూటలు మోస్తున్నాడు... అదే నిక్కరు, అదే చొక్కా, అదే జుట్టు... అదే గూని!

ఉలిక్కి పడ్డాడు. రైలు మోతతో బోగీలోకి నడిచి సీట్లో కూర్చున్నాను. నేను సేఫ్టీగా వున్నాను. మా నాన్నకి రిటైరుమెంట్ సొమ్ము లక్షా... లక్షన్నర వస్తుంది. అన్నయ్య బ్యాంకు మేనేజర్, తమ్ముడు డాక్టర్. ఇంకోడు చదువుతున్నాడు. నాకూ రేపు ఉద్యోగం వస్తుంది. అవసరమయితే పిండొడిం కొడుకూ సాయపడతాడు. సీటు మెత్తగా వుంది. గాలి చల్లగా వుంది. నాకు భవిష్యత్తూ వుంది.

పిండొడిం కొడుకు నెత్తిమీద ఏదోబరువు మూటా వుంది.

ఇప్పుడు రైలు ఫ్లాట్‌ఫారమ్ విడిచిపెట్టేలా వుంది. ●